

8

RV230220

Regionkontoret, Centrum för ekonomi stab
Katarina Simert
Epost: katarina.simert@regionvastmanland.se
Telefon: +4621174542

TJÄNSTESKRIVELSE UPPFÖLJNINGSRAPPORTER 2023 - REGIONEN TOTALT

Förslag till beslut

1. Region Västmanlands bokslutsrapport för 2023 läggs till handlingarna

Ärendet i korthet

Föreliggande rapport är en första presentation av Region Västmanlands preliminära bokslut 2023 utifrån ett övergripande finansiellt perspektiv. Fördjupad analys av ekonomi och verksamhet presenteras i årsredovisningen.

Detaljerad beskrivning av ärendet

2023 påverkades av fortsatt hög inflation, stora prisökningar och en volatil börs. En stark arbetsmarknad bidrog till ökade skatteintäkter som förbättrade resultatet.

Verksamhetens resultat uppgick till minus 393 miljoner kronor, jämfört med budgeterat resultat på plus 227 miljoner kronor. Det var fortsatt stora obalanser inom Hälso- och sjukvårdsnämnden, minus 1 033 miljoner kronor medan Kollektivtrafiknämndens resultat var plus 39 miljoner kronor och Regionkontorets plus 21 miljoner kronor. Övriga förvaltningar och nämnder redovisade ett samlat överskott på cirka 16 miljoner kronor.

Ett börsår som avslutade starkt med höga orealiserade vinster bidrog till att resultatet efter finansiella poster blev minus 278 miljoner kronor.

Regionens balanskravsresultat på minus 576 miljoner kronor kan täckas av tidigare års avsättningar i eget kapital så att underskottet inte behöver återställas inom tre år.

En försämrad soliditet och hög nettokostnadsökning innebar att regionen inte uppfyllde de finansiella målen i regionplanen för 2023.

Regionen har en alltför hög kostnadsutveckling, 9,2 procent inklusive pensionskostnader, i förhållande till intäktsökningen. Regionen behöver snabbt sänka den allmänna kostnadsnivån samt kostnaderna för hyrbemanning för att säkra en hållbar kostnadsutveckling och god ekonomisk hushållning långsiktigt, vilket är en förutsättning för att klara bland annat investering i Nytt Akutsjukhus Västerås och i sjukhuset i Köping.

Bokslutsrapport 2023

	Verksamhetens resultat	- 393 mnkr
	Budget	+227 mnkr
	Resultat enligt balanskravet	- 576 mnkr
	Budget	- 129 mnkr
	Årets resultat efter finansiella poster	- 278 mnkr
	Budget	- 129 mnkr

Bokslutsrapporten är en första presentation av Region Västmanlands preliminära årsbokslut utifrån ett övergripande finansiellt perspektiv. I årsredovisningen som fastställs av regionfullmäktige i april 2024, finns redovisning av hur regionen uppfyllt de mål och uppdrag som beslutades i regionplan 2023–2025 samt verksamhetsredovisning och fördjupad ekonomisk analys.

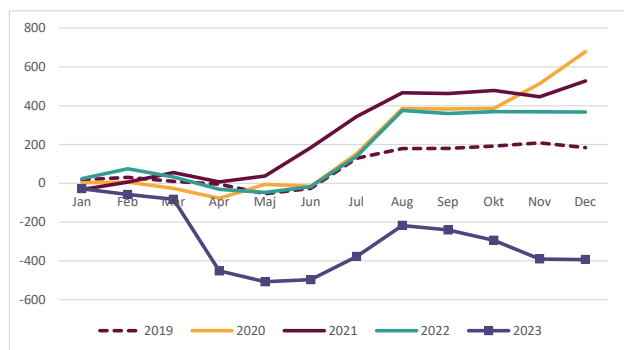
2023 påverkades till stor del av fortsatt hög inflation, räntehöjningar och en börs som varierade under året för att avsluta positivt. De kraftigt ökade pensionskostnaderna under 2023 utgjorde en stor påfrestning för samtliga regioner i Sverige. En fortsatt stark arbetsmarknad under året bidrog till ökade skatteintäkter.

Sammanfattande bedömning

Region Västmanlands balanskravsresultat blev kraftigt negativt för 2023, -576 miljoner kronor och nästan 800 miljoner kronor lägre än det långsiktiga finansiella målet för god ekonomisk hushållning (resultat motsvarande 2 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag). Trots ett positivt finansnetto blev årets resultat negativt, -278 miljoner kronor. En försämrad soliditet och hög nettokostnadsökning innebar att regionen inte uppfyllde de finansiella målen i regionplanen för 2023.

Utvecklingen av verksamhetens resultat under de senaste fem åren framgår av diagrammet nedan. Kurvan för 2023 avviker kraftigt från tidigare års mönster liksom även kurvorna för pandemiåren 2020 och 2021. I kurvan för 2021 har de jämförelsestörande ökade pensionskostnaderna, om 238 miljoner kronor för förändrade livslängdsantaganden, exkluderats.

Månadsvis utveckling verksamhetens resultat 2019 till 2023 (exkl jämförelsestörande poster)

Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade ett underskott om -1 033 miljoner kronor, varav cirka 220 miljoner kronor avsåg ökade pensionskostnader med anledning av inflationens påverkan på pensionsskulden samt nytt pensionsavtal. Positiva resultat i Kollektivtrafiknämnden (+39) och Regionkontoret (+21) samt 258 miljoner kronor mer i skatteintäkter och generella statsbidrag än budgeterat bidrog till att förbättra resultatet. Se tabell, sidan 5 "Analys av budgetavvikelser".

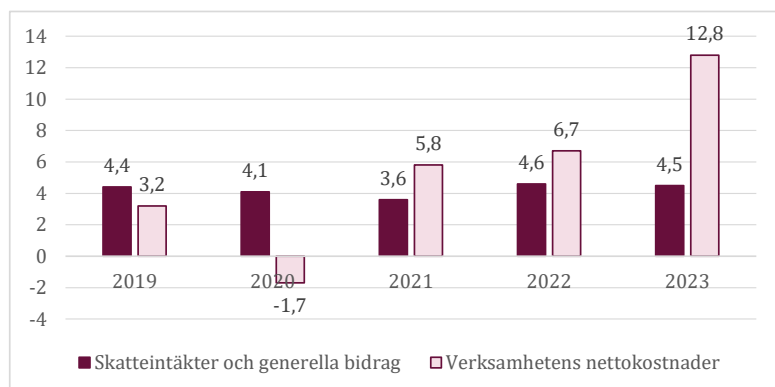
Marknadsvärdering av finansiella placeringar innebär att såväl orealiserade vinster som förluster i pensionsmedelsportföljen påverkar resultat efter finansiella poster. En positiv börsutveckling under året ledde till höga orealiserade vinster och ett positivt finansnetto. Årets resultat efter finansiella poster uppgick till -278 miljoner kronor tack vare ett netto av orealiserade vinster och förluster på +449 miljoner kronor.

Den ekonomiska ställningen försämrades i och med det negativa resultatet, bland annat genom sänkt soliditet, samt försämrad relation mellan placerade pensionsmedel och den totala pensionsskulden. Låneskulden (exklusive långfristig leasingsskuld) var däremot fortsatt noll, men bankkontokrediterna utnyttjades under året.

Nettokostnadsutvecklingen för helåret var 12,8 procent (exklusive jämförelsestörande poster) att jämföra med nettokostnadsutvecklingen för 2022 som var 6,7 procent (se diagrammet nedan). Exklusive pensionskostnadsförändringen var nettokostnadsutvecklingen 2023 9,0 procent. Verksamhetens kostnader uppgick till 12,4 miljarder kronor 2023, budgeterad nivå

2024 är betydligt lägre, 11,6 miljarder kronor, inklusive en fortsatt ökning av pensionskostnaderna.

**Utveckling av nettokostnader respektive skatteintäkter och generella statsbidrag i %
(jämfört med samma period föregående år justerat för jämförelsestörande poster)**

Den negativa nettokostnadsutvecklingstakten 2020 var huvudsakligen en effekt av tillkommande pandemirelaterade riktade statsbidrag samt lägre pensionskostnader till följd av förändrad pensionsberäkningsmodell.

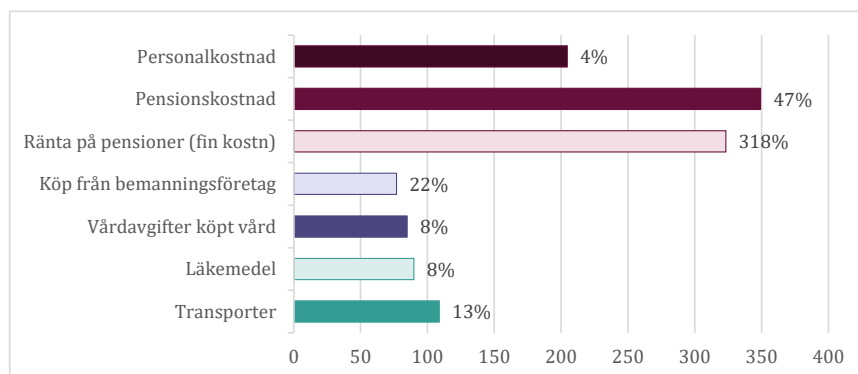
Analys - verksamhetens resultat

Verksamhetens resultat, -393 miljoner kronor, var i nivå med den senaste prognosen från oktober på -400 miljoner kronor, men drygt 600 miljoner kronor sämre än budget och 760 miljoner kronor sämre än föregående år.

Kostnads- och intäktsutveckling

Jämfört med föregående år minskade verksamhetens intäkter med 119 miljoner kronor (-5,1 procent), vilket i huvudsak berodde på lägre riktade statsbidrag. Samtidigt ökade intäkterna för trafik med 29 miljoner kronor och även patientavgifter och försäljning av övriga tjänster ökade. Verksamhetens bruttokostnader inklusive avskrivningar, exklusive jämförelsestörande poster, ökade med 1 076 miljoner kronor (9,2 procent). Poster som ökade 2023 var kostnader för personal inklusive pensionskostnader, köpt vård, köp från bemanningsföretag, läkemedel och transporter, bland annat kostnader för kollektivtrafik. Regionen ökade sina kostnader kraftigt 2021 på grund av tillfälliga statsbidrag. Trots att de tillfälliga statsbidragen minskade avsevärt 2022 och har fortsatt minska 2023 har kostnadsökningen fortsatt.

Diagrammet nedan jämför kostnadsutvecklingen mellan 2022 och 2023 i miljoner kronor samt procent.

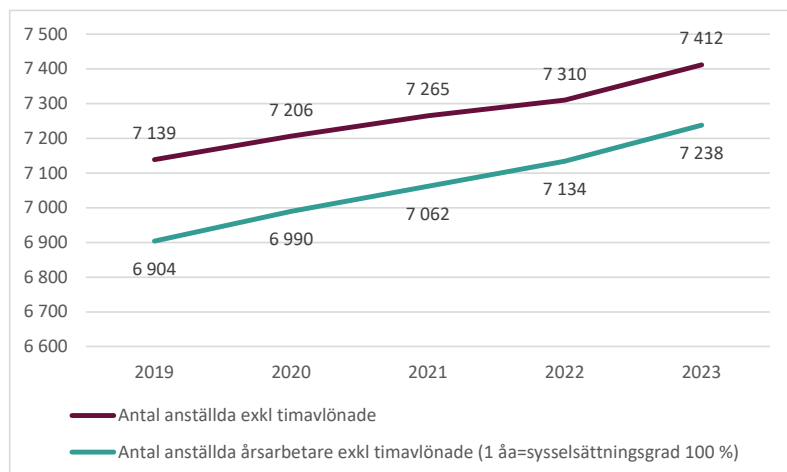
Arbetad tid

Regionens totala arbetade tid ökade med 2,4 procent jämfört med samma period föregående år, vilket i timmar motsvarar 150 årsarbetare. Arbetad tid utförd av egen personal ökade vilket främst beror på fler anställda och mindre frånvaro. Externt inhyrd bemanning ökade med 25 procent eller cirka 50 årsarbetare. Det var inhyrda sjuksköterskor som ökade mest.

Kostnaden för externt inhyrd bemanning ökade med nästan 80 miljoner kronor jämfört med 2022, men under hösten var kostnaden något lägre än föregående år. Inhyrning för tillgänglighetssatsningar finansierades av riktade statsbidrag, cirka 70 miljoner kronor.

Antalet anställda i december 2023 ökade med drygt 100 medarbetare jämfört med december 2022

Antal anställda per år 2019-2023 december månad

Analys av budgetavvikelser verksamhetens resultat

Den negativa avvikelser (-620 miljoner kronor) mot budgeterat resultat (+227 miljoner kronor) förklaras av:

Avvikelser från verksamhetens budget i 2023 års resultat, belopp i mnkr

Budgeterat resultat	227	
Positiva avvikelser	337	
Negativa avvikelser	-957	
Verksamhetens resultat 2023	-393	
	Positiva avvikelser	Negativa avvikelser
Förvaltningar och nämnders resultat		-957
Skatteintäkter	192	
Generella statsbidrag och utjämning	66	
Övriga gemensamma kostnader och intäkter	79	
Totala avvikelser	337	-957

Förvaltningar och nämnders samlade resultat var -957 miljoner kronor (-403 miljoner kronor 2022). Hälso- och sjukvårdsnämnden redovisade ett underskott på -1 033 miljoner kronor att jämföra med -481 miljoner kronor föregående år. Kollektivtrafiknämnden hade 2023 ett överskott på 39 miljoner kronor, Regionkontoret 21 miljoner kronor och övriga nämnder och förvaltningar hade positiva avvikelser om sammanlagt 16 miljoner kronor.

Avvikelsen för *övriga gemensamma kostnader och intäkter* uppgick till 79 miljoner kronor och beror på överskott i regionstyrelsens reserverade medel.

Skatteintäkter och generella statsbidrag var 258 miljoner kronor högre än budget.

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	Bokslut 2023	Bokslut 2022	Budget 2023	Prognos oktober
Verksamhetens intäkter	2 224	2 342	1 833	2 196
Verksamhetens kostnader	-12 398	-11 360	-11 125	-12 295
Avskrivningar	-379	-341	-384	-384
Verksamhetens nettokostnader	-10 552	-9 359	-9 675	-10 483
Skatteintäkter	7 616	7 272	7 424	7 535
Generella statsbidrag och utjämning	2 543	2 454	2 477	2 548
Verksamhetens resultat	-393	367	227	-400
Finansiella intäkter	589	284	98	307
<i>varav realiserade vinster (verkligt värde)</i>	469	89		172
Finansiella kostnader	-474	-1 021	-454	-533
<i>varav realiserade förluster (verkligt värde)</i>	-20	-772		-105
Årets resultat	-278	-370	-129	-626
Resultat enligt balanskravet	-576	422	-129	-784

Stark børsutveckling under årets sista månader förbättrade årets resultat. Resultat enligt balanskravet förbättrades jämfört med prognos på grund av felräknad återföring av realiserade vinster.

Nämnders och förvaltnings resultat

Nämnder och förvaltningar	2023	2022
Hälsö- och sjukvårdsnämnden	-1 033	-481
Kollektivtrafiknämnden	39	29
Regionala utvecklingsnämnden	1	0
Regionstyrelsen		
Fastighet- och serviceförvaltningen	3	1
varav Fastighet	-8	1
varav Kostnämnden	0	-2
Närvården Västmanland	5	14
Förvaltningen för digitaliseringsstöd	4	11
Regionkontoret	21	20
Program nytt akutsjukhus Västerås	0	0
Politisk verksamhet och Patientnämndens kansli	3	3
Summa nämnder och förvaltningar	-957	-403

Analys – årets resultat efter finansiella poster

Årets resultat efter finansiella poster, -278 miljoner kronor var negativt till följd av Hälso- och sjukvårdsnämndens underskott. Högre skatteintäkter och generella statsbidrag än budgeterat (+258 miljoner kronor) samt en positiv utveckling av pensionsmedelsportföljen (+344 miljoner kronor) förbättrade resultatet.

Årets resultat förbättrades jämfört med prognosen i oktober på grund av en stark börsutveckling.

Resultat enligt balanskravet

När årets resultat fastställs enligt balanskravet ska realisationsvinster/förluster på anläggningstillgångar och realiserade vinster/förluster på finansiella omsättningstillgångar räknas bort. Vid försäljning av finansiella omsättningstillgångar ska tidigare års realiserade vinster/förluster återföras. Kommunallagen anger att om balanskravsresultatet är negativt ska det regleras under de närmast följande tre åren. Region Västmanland har sedan 2008 avsatt balanskravsresultatet för att möta tillfälliga framtida intäktsminskningar eller kostnadsökningar.

Balanskravsresultatet för 2023 var -576 miljoner kronor (bättre än prognosen på grund av felräknad återföring av realiserade vinster). Pensionskostnaden ökade kraftigt 2023 till följd av inflationen och ligger kvar på en hög nivå även 2024 (ett års inflationseftersläpning), därefter bedöms pensionskostnaden sjunka till normal nivå. Inflationens påverkan på kostnaden är drygt 600 miljoner kronor och bedöms som tillfällig och upplösning av avsättning görs därför med 576 miljoner kronor och inget underskott behöver återställas de kommande tre åren.

Soliditet

Till följd av det negativa resultatet försämrades den långsiktiga betalningsförmågan (soliditeten) under året, från 47 procent 2022 till 40 procent 2023. Soliditeten inklusive äldre pensionsförpliktelser som intjänats före 1998 sjönk med fem procentenheter till 14 procent.

Likviditet

Den genomsnittliga likviditeten var negativ under hela året. Regionen hade inga lån vid årets slut, men utnyttjade bankkontokredit. Likviditeten bedömdes under hösten bli mer ansträngd än vad som antogs när Regionplan och budget beslutades, varför beslut fattades om utökad bankkontokredit. Orsaken är fortsatt hög kostnadsutvecklingstakt som leder till negativa resultat. Samtidigt står regionen inför en tung investeringsperiod i det nya akutsjukhuset, NAV Etapp 1. Ökade kostnader utan intäktsförstärkning ger en direkt negativ effekt på likviditeten. Under 2024 bedöms likviditeten bli sämre och extern upplåning kommer att krävas för att möta den tunga investeringsfas som nu pågår samt utifrån bedömning att Hälso- och sjukvårdsnämnden kommer få stort underskott även 2024.

Investeringar

Investeringarna uppgick till 927 miljoner kronor för helåret. Av dessa avsåg 731 miljoner kronor byggnadsinvesteringar. Det totala investeringsutfallet 2023 var lägre än det för året budgeterade beloppet, 1 065 miljoner.

Pensionsskuld och pensionsmedelsförvaltning

Den samlade pensionsskulden uppgick vid årsskiftet till 8,6 miljarder kronor vilket var en ökning med 875 miljoner kronor beräknat från föregående årsskifte. De förvaltade pensionsmedlens marknadsvärde (inkluderar även marknadsvärde på placeringar som ej ska marknadsvärderas enligt RKR R7 och depåkonto) ökade med cirka 479 miljoner kronor till 7,4 miljarder kronor under året.

Trots en stark utvecklingen på börsen, var det ett svängigt år. De finansiella marknaderna har under våren hanterat en bankkras, svagare konjunktursignaler, svagare kommunikation från bolagen, fortsatt krig i Ukraina, ett uppblossande krig i Mellanöstern och en kinesisk ekonomi som inte tar fart. Räntan och inflationen fortsatte vara i fokus även under 2023 och amerikanska räntor låg på nivåer över 5 procent under året. Allt detta påverkade börsen i olika omfattning.

Globala aktier såg länge ut att rädda svenska investerares portföljvärden genom den allt svagare kronan vilket gav positiva omräkningseffekter. Uppgången för globala aktier var dock mycket "smal" och drevs till stor del av ett fåtal stora tech-giganter. Regionen hade inte full vikt för dessa aktier i sin portfölj vilket innebar att portföljavkastningen blev betydligt mer blygsam.

Sammantaget slutade Stockholmsbörsen (SIXPRX) med en uppgång på 19,2 procent. Även den globala börsen (MSCI World AC) hade en positiv utveckling under året och avkastade 18,4 procent, omräknat i svenska kronor.

Vid årsskiftet bestod pensionsportföljen av 52 procent aktier. Resterande tillgångsslag var räntetillgångar, alternativa investeringar och kassa. Värdeökningen på tillgångarna blev 6,9 procent, vilket motsvarar 479 miljoner kronor och bidrog till att regionen fick ett bättre resultat efter finansiella poster. Ingen avsättning gjordes till portföljen under 2023.

Framtid

Region Västmanland ska ha en god ekonomisk hushållning och en stark och uthållig ekonomi. Det är en förutsättning för att trygga verksamheten och därmed ge regioninvånarna en god service. Region Västmanlands samlade intäkter sätter gränser för hur stora kostnaderna kan tillåtas vara. Utgångspunkten är att varje generation ska bära kostnaderna för den service den själv beslutar om.

Den höga inflationen bestod under 2023 med en viss avmattning i slutet av året. Prognosen för 2024 är att inflationen fortsätter ner mot Riksbankens mål på 2 procent enligt KPIF. Även om inflationen sjunker framöver kommer den höga prisnivån att kvarstå. Den ökade kostnaden för pensioner kommer att bestå under 2024 men förväntas återgå till normala nivåer 2025. Den strama penningpolitik som genomförts börjar nu märkas på arbetsmarknaden och leder troligtvis till högre arbetslöshet som i sin tur leder till att regionens skatteintäkter kan komma att påverkas negativt under 2024. Under 2024 kommer regionens kollektivavtal samt samtliga övriga avtal att omförhandlas och avtalsrörelsen förväntas bli tuff med krav på höga löneökningar som kompensation för den höga inflationen och prisökningarna.

Samtidigt som behovet av vård och omsorg ökar, råder det brist på arbetskraft. Kompetensförsörjningen är jämte de tuffa ekonomiska förutsättningarna regionernas främsta utmaning. Kvarstående stort underskott i Hälso- och sjukvårdsnämnden och kommande stora investeringar gör att Region Västmanlands samtliga verksamheter behöver arbeta med omställningen till framtidens hälso- och sjukvård och fortsatt utveckling av nya arbetssätt och tjänster. Regionen behöver snabbt sänka den allmänna kostnadsnivån samt kostnaderna för

hyrbemanning för att säkra en hållbar kostnadsutveckling och god ekonomisk hushållning långsiktigt, vilket är en förutsättning för att klara bland annat investeringen i Nytt Akutsjukhus Västerås och i sjukhuset i Köping samt ökade kostnader för ny bussdepå i Västerås 2029.

De svåra ekonomiska förutsättningarna de närmaste åren och den underliggande obalansen inom hälso- och sjukvården kommer att kräva politiska omprioriteringar.